

Violenza a chasa

**Spedida e scumond da
returnar da la polizia**

Dretg penal

**Mesiras da protecziun
da dretg civil**

Questa brochura d'informaziun dal project grischun d'intervenziun cunter violenza a chasa survegnis Vos gratuitamain da mintga post da polizia e dal post da stab per dumondas d'egualitad dal chantun Grischun.

La brochura stat a disposiziun sin la pagina d'internet dal post da stab per dumondas d'egualitad www.stagl.gr.ch en las suandantas linguas: rumantsch, tudestg, talian, albanais, englais, portugais, serbocroat, spagnol, tamil e tirc.

Violenza a chasa na vegn betg tolerada!

La violenza a chasa n'è betg ina chaussa privata e na vegn betg tolerada. Motivs da giustificaziun sco minimalisaziuns, alcohol, stress, provocaziun na vegnan betg acceptads. Responsabla per la violenza è adina quella persuna che la dovra. Las personas pertutgadas da la violenza han il dretg da protecziun e d'agid.

Uffants che creschan si en in conturn ch'è caracterisà da violenza vegnan disturbads fermamain en lur svilup. Els dovan in sustegn spezial ed in'attenziun particulara. Sche la polizia vegn infurmada ch'i dettia violenza a chasa en ina famiglia, annunzia ella immediatamain a l'autorità tutelara cumpetenta ch'il bainstar da l'uffant saja periclità.

Questa brochura respunda a las dumondas impurtantas en connex cun la violenza a chasa. Sin la carta per cas d'urgenza chattais Vus las adressas da las purschidas d'agid e da las instituziuns las pli impurtantas.

Questas purschidas As stattan a disposiziun di e notg.

Tge pudais Vus far, sche Vus essas pertutgads da violenza?

En ina situaziun da privel acuta duessas Vus dumandar immediatamain la protecziun resp. l'agid da la polizia:

Clom d'agid 117

La polizia po spedir personas ch'èn in privel per autras da l'abitaziun cuminaivla u da la chasa e dals conturns directs. Vus sco persuna pertutgada da violenza e Voss uffants avais da princip il dretg da restar en Voss ambient usità.

Nua As pudais Vus laschar infurmar, gidar e cussegljar?

Post da cussegliaziun per l'agid a victimas dal chantun Grischun 081 257 31 50

Il post da cussegliaziun As infurmescha, gida e cussegla en dumondas personalas e giuridicas ed As recumonda, sche necessari, da consultar ulteriurs posts spezialisads ed/u ulteriuras personas. La cussegliaziun è gratuita. Vossa dumonda vegn tractada en moda confidenziala. Las collavuraturs ed ils collavuraturs cumpetents èn suttamesa a l'obligaziun da discreziun. Vus pudais interromper da tut temp la cussegliaziun.

Tschertgais Vus protecziun, agid e cussegliaziun?

Chasa per dunnas dal Grischun 081 252 38 02

La chasa per dunnas dat albiert, protecziun e cussegliaziun a las dunnas, a lur uffants ed a giuvenilas ch'èn pertutgadas da violenza a chasa.

Avais Vus pluntà u avais Vus smanatschà cun violenza?

Post da cussegliaziun per personas violentas 079 544 38 63

Nus As sustegnain per sviluppar ina demananza senza violenza en situaziuns da conflict. La cussegliaziun è gratuita. Vossa dumonda vegn tractada en moda confidenziala.

Respostas a las dumondas las pli frequentas

Spedida e scumond da returnar da la polizia

Tgi protegia la lescha?

Mintga persuna che supporta violenza a chasa, independentamain dal fatg, sche la violenza ha lieu en la lètg, en il partenadi u en la famiglia. La persuna pertutgada da la violenza sto abitar en il chantun Grischun. Giasts da vacanzas giaudan la medema protecziun en lur alloschi.

Tgi po vegnir spedi?

Persunas che pericliteschan seriusamain cunabitantas e cunabitants. Persunas minorennas che dovran la violenza n'èsi betg raschunaivel che la polizia spedeschia davent. En quests cas sto vegnir chattada ina soluziun adequata cun l'autorità tutelara.

Quant ditg vala il scumond da returnar da la polizia?

Per la durada disponida da la polizia, dentant per maximalmain 10 dis.

Po vegnir prolungà il scumond da returnar?

Gea. Entaifer la durada da la spedida sto la persuna periclitada dentant far al presidi da la dretgira districtuala ina dumonda per mesiras superprovisoricas en il rom da la protecziun da la lètg (tar conjugals) u per mesiras da tegnair davent la persuna violenta tenor l'art. 28b ss. CCS.

Co po la persuna spedida sa defender cunter la disposiziun da spedida?

Durant la durada da la spedida po ella contestar la disposiziun tar il presidi da la dretgira districtuala.

Dependa la spedida da la voluntad da la victima?

Na. Sche la victima na giavischa – per tema u per vargugna – nagina spedida, vegn la polizia tuttina ad ordinar ina tala, sche la victima è periclitada seriusamain. La spedida è ina mesira da segirezza da la polizia.

Gioghi ina rolla, a tgi che la chasa u l'abitaziun appartegna?

Na. La polizia po spedir mintga persuna, da la quala resorta in privel.

Tge succeda cun la clav da l'abitaziun?

La polizia retira las clav da la persuna che vegn spedida e las surdat a la victima.

Sto la persuna spedida restar cuntanschibla per la polizia?

Gea. Ella vegn envidada da la polizia d'inditgar in'adressa per la consegna dals documents uffizials.

Tge dastga la persuna spedida prender cun sai?

Objects ch'ella dovra urgentamain per il basegn personal (p.ex. documents personals, vestgadira, cartas da legitimaziun, medicaments).

Tge po far la victima, sch'ella n'ha betg pli daners pervia da la spediida da la persuna violenta?

Sche la persuna spediida è obligada da procurar per il mantegniment da la famiglia, sto ella metter a disposiziun ils meds finanziaus necessaris per la durada da sia spediida. Autramain sto l'agid social procurar per ina finanziaziun transitorica.

Per tge sector vala il scumond da returnar?

Per l'abitaziun u la chasa e per ils conturns directs. Tar quels tutgan p.ex. ils corridors, la stgala, il tschaler, la lavandaria, il curtin, l'iert e l'access a la chasa. La polizia sto inditgar exactamain il spazi da protecziun en la disposiziun da spediida. La persuna periclitada survegn ina copia da la disposiziun da spediida en scrit.

Tge succeda, sche la persuna violenta na parta betg voluntarmain?

La polizia po allontanar la persuna violenta cun sforz.

Pon vegnir pronunziads la spediida ed il scumond da returnar er, sche la polizia vegn infurmada pir posteriuramain davart la violenza?

Gea, sche la persuna pertutgada da violenza sto temair ulteriurs maltractaments.

Vegni controllà, sch'il scumond da returnar vegn observà?

La polizia po controllar da sai anor da tut temp ch'il scumond vegnia observà.

Tge pudais Vos far, sche la persuna spediida surpasa il scumond da returnar?

En quest cas duessas Vos clamar immediatamain la polizia. Quella allontanescha la persuna spediida, en cas da basegn cun sforz. Entrar en il spazi scumandà è ultra da quai in act chastiabel (malobediencia cunter ina disposiziun uffiziala) che vegn chastià cun multa.

Po la persuna spediida returnar, sch'ella è puspè sa calmada?

Na, betg entaifer la durada da la spediida disponida. Er sche la victima è d'accord che la persuna spediida returna, sa fa quella chastiabla.

Sche la persuna spediida vul vegnir a prender ulteriurs objects or da l'abitaziun?

La persuna spediida po vegnir a prender da l'abitaziun objects ch'ella dovra urgentamain mo en preschientscha da la polizia.

Givischais Vos ch'il post da cussegliaziun per l'agid a victimas entria en contact cun Vos?

Vus stuais dar Voss consentiment en scrit per che la polizia possa dar vinavant Vossas datas personalas al post da cussegliaziun. Quel entra alura en contact cun Vos.

Vus pudais da tut temp – er sche Vos avais refusà il contact l'emprim – contactar da Vos anor il post da cussegliaziun.

Nua po la persuna spediida sa laschar cusseglia?

La persuna spediida vegn annunziada al post da cussegliaziun per persunas violentas. Il post da cussegliaziun contactescha la persuna violenta e la offrescha ina cussegliaziun.

Mintga persuna che vul tractar sia problematica da violenza po far diever gratuitamain da la cussegliaziun.

Cura vegn infurmada l'autorità tutelara?

Sche uffants abitan en la chasada pertutgada, annunzia la polizia il cas a l'autorità tutelara cumpetenta per al laschar sclerir.

Po la polizia er prender en fermanza ina persuna violenta?

Gea, sch'ella è per exempel sut l'influenza d'alcohol u da drogas ubain sch'i sa mussa evidentamain ch'ella na respecta betg la disposiziun da spèdida. Savens è suffizienta la spèdida cun scumond da returnar per prevegnir al privel u almain per sminuir quel.

Pon la fermanza e la spèdida tras la polizia cun scumond da returnar vegnir pronunziadas a medem temp?

Gea. Er sche la persuna violenta è vegnida prendida en fermanza l'emprim, po vegnir pronunziada ina spèdida cun in scumond da returnar. Gist en quests cas è in scumond da la polizia fitg important, perquai ch'in return en l'abitaziun cuminaivla chaschuna savens in'escalaziun.

Perd jau mia permissiun da dimora, sche mes partenari vegn spedi u mia partenaria vegn spèdida da la polizia?

Na. Durant la spèdida tras la polizia na vegn betg examinada la retratga da la permissiun da dimora. En cas d'ina separaziun pli lunga As recumandain nus ina cussegliaziun individuala al post da cussegliaziun. Ensem cun auters facturs po la cumprova ch'ins haja vivi en violenza a chasa esser importanta per mantegnair la permissiun da dimora.

Uffants entamez – uffants sco perditgas da violenza a chasa

Er sco perditgas èn uffants adina involvids en la violenza a chasa. Viver en ina chasada, nua ch'i dat violenza en il partenadi, fa donn ad uffants en la situaziun acuta ed è nuschaivel per lur svilup cognitiv, social ed emoziunal.

Er sch'els na vegnan betg pluntads directamain, ristgan els cun gronda probabilitad da far experient-schas da violenza pli tard – saja quai sco victima u sco persuna violenta.

En cas da violenza a chasa vegn la polizia perquai – independentamain da la pronunzia d'ina spèdida – ad annunziar il cas a l'autorità tutelara.

Il post spezialisà per la protecziun da l'uffant As cusseglia ed infurmescha davart pussaivladads da terapia adattadas per Voss uffant.

Violenza a chasa en il dretg penal

Il cudesch penal svizzer prevesa in chasti per bleras furmas da la violenza a chasa, dentant betg per tuttas. Las personas pertutgadas dovran savens er assistenza medicinala, cussegliaziun, protecziun da dretg civil e sustegn finanziel.

Co sa preschenta la violenza a chasa?

Per exempel: dar schleppas, dar pajadas/chalzeradas, dar pugnadas, morder, sgriflar, bastunar, stranglar, trair in'arma, smanatschar, sfurzar in cumportament, serrar en, far guardia, pitgar cun in isegl, fitgar in cuntè en il corp, sajettar.

Tge signifitga la persecuziun d'uffizi?

La persecuziun penala d'uffizi signifitga che la victima na sto betg pli purtar senza in plant penal entaifer 3 mais, per che la persuna violenta possa vegnir fatga responsabla. La polizia è obligada da far ina inquisiziun d'uffizi ed independentamain da la voluntad da la victima.

Tge furmas da la violenza a chasa vegnan persequitadas d'uffizi (delicts persequitads d'uffizi)?

Ina blessura corporala simpla qualifitgada (ch'è vegnida fatga cun in object privlus, cun tissi u cun in'arma) ed ina blessura corporala greva, constringiun, constringiun sexuala, violaziun e delicts da mazzament vegnan persequitads d'uffizi independentamain da la relaziun tranter la victima e l'autur dal delict.

Violenza a chasa en furma d'ina blessura corporala simpla, dad acts da violenza repetids e da smanatschas tranter conjugals, tranter partenarias e partenaris omosexuals registrads sco er tranter partenarias e partenaris etero- u omosexuals che vivan en in concubinad, vegn medemamain persequitada d'uffizi. Questa protecziun pli gronda vala per pèrs maridads e per partenadis registrads fin ad 1 onn suenter il divorzi resp. suenter l'annulaziun e per partenadis da vita etero- u omosexuals fin ad 1 onn suenter la separaziun.

Ordaifer ina lètg, in partenadi registrà u in concubinad sto adina vegnir purtà in plant penal per quests delicts.

Tge delicts da la violenza a chasa vegnan persequitads mo sin dumonda da la persuna pertutgada (delicts persequitads sin plant)?

Per exempel: donn material, act da violenza unic, violaziun da domicil, abus dal telefon, mulestas sexualas.

E sche uffants èn pertutgads?

La violenza da personas creschidas envers uffants ch'èn confidads ad ellas u ch'ellas han l'obligaziun da tgirar, vegn per regla persequitada d'uffizi.

Mesiras da protecziun da dretg civil

Pèrs maridads / partenadis registrads

Sche Vus vulais ch'ìl scumond da returnar restia en vigur sur la durada disponida da la polizia, stuais Vus puspè daventar activas ed activs e far la dumonda al presidi da la dretgira districtuala d'ordinar mesiras per proteger la lèt看 ubain mesiras da regulaziun provisoricas. Questa dumonda po er vegnir fatga senza che la polizia ha intervegni ordavant.

Tge dumondas pon vegnir fatgas?

Per exempel:

- attribuziun da l'abitaziun u da la chasa matrimoniala
- scumond d'entrar en l'abitaziun u en la chasa sco er scumond da passar en ils conturns directs
- scumond da s'avischinar e da contact
- attribuziun da la tgira dals uffants e regulaziun dal dretg da visita
- fixaziun da las contribuziuns da mantegniment

Co po vegnir cumprovada la violenza?

La violenza a chasa sto vegnir fatga valair vardaivlamain.

Cumprovas pussaivlas èn:

- attests da la media u dal medi, fotografias da blessuras
- brevs, sms
- sentenzias penalas (anteriuras), indicaziuns davart accziuns da la polizia, disposiziuns da spedita
- infurmaziuns en scrit da posts da cussegliaziun e da chasas per dunnas

Vegn la persuna spedita interrogada davart Vossas dumondas?

Gea. La persuna spedita ha il dretg da vegnir tadlada, da far atgnas dumondas e d'inoltrar cumprovas. La dretgira decida per regla suenter avair tadlà tuttas duas partidas.

Tge èn ordinaziuns superprovisoricas?

Sch'i fa prescha, po la dretgira relaschar ordinaziuns superprovisoricas per la durada da la procedura, e quai avant ch'ella ha tadlà la cuntrapartida. Ella po per exempel fixar che l'abitaziun vegnia attribuida a la persuna periclitada e ch'in scumond d'entrar valia fin ch'ella ha prendì la decisiun definitiva. Questas ordinaziuns èn impurtantas per ch'i na resultia betg ina largia tranter la spedita e las mesiras per proteger la lèt看 respectivamain las mesiras da regulaziun.

Vegnìs Vus confruntads en la procedura giudiziala cun la persuna spedita?

La dretgira po envidar tuttas duas partidas ad ina tractativa a bucca. Sche Vus n'essas betg en il cas – per motivs psichics – d'As scuntrar cun la persuna violenta, As vegni recumandà da far ina dumonda per l'interrogaziun separada per evitar ina confruntaziun directa.

Co statti cun ils custs da dretgira ed ils custs per l'advocata u l'advocat?

Sch'ils meds finanzials per pajar ils custs da dretgira e quels per l'advocata u l'advocat mancan, po vegnir fatga a la dretgira ina dumonda da conceder la giurisdicziun gratuita. La basegusadad sto vegnir cumprovada inditgond las relaziuns finanzialas.

Tge pudais Vos far, sche la persuna spedita surpassa ils scumonds ordinads da la dretgira?

Clamai immediatamain la polizia e mussai la decisiun da la dretgira! La polizia vegn ad allontanar la persuna fallibla.

Pèrs en concubinad / cuminanzas d'abitar / pèrs anteriurs / persecuziun obsessiva (stalking)

Vus vivais cun ina persuna violenta en in concubinad u en ina cuminanza d'abitar. Vos vegnis smanatschadas u smanatschads da Vossa partenaria anteriura u da Voss partenari anteriur. Ina persuna, cun la quala Vos n'avais insumma nagina relaziun, As smanatscha u As persequitescha.

Dapi il 1. da fanadur 2007 n'èsi betg pli impurtant, tge relaziun che Vos avais cun ina persuna ch'è violenta envers Vos, che As smanatscha u che As persequitescha. Tar la dretgira districtuala competenta pudais Vos dumandar il scumond d'avischinaziun, da quartier e/u da contact per As proteger cunter violenza, cunter smanatschas e cunter la persecuziun obsessiva (art. 28b CCS). La dretgira districtuala po ultra da quai spedir la persuna violenta or da l'abitaziun, sche Vos vivais ensemen cun ella. Questas mesiras pudais Vos dumandar er preventivamain. La dretgira districtuala fixescha in termin, entaifer il qual Vos stuais purtar plant. Sche Vos na purtais betg plant, vegnan tut las mesiras ch'èn vegnidadas ordinadas puspè abolidas.

Sch'i fa prescha u sch'igl è avant maun ina spedita tras la polizia, po la dretgira relaschar ordinaziuns superprovisoricas per la durada da la procedura, e quai avant ch'ella ha tadlà la cuntrapartida. Uschia evitais Vos ch'i dettia ina largia tranter la spedita e las mesiras da protecciun.

Faschai atenziun da Vossa segirezza!

Las novas disposiziuns legalas permettan dapli protecciun per las personas pertutgadas e las dattan ultra da quai la pussaivladad da restar en lur ambient usità. Ellas n'èn dentant betg ina protecciun segira cunter la violenza! En situaziuns privlusas poi esser impurtant che Vos e Voss uffants bandunias tuttina Vossa abitaziun e tschertgias in alloschi segir (p.ex. chasa per dunnas), almain fin ch'il temp il pli privlus è passà. Sco che l'experientscha mussa s'augmentan ils acts da violenza en temps da separaziun e da divorzi. Ils facturs che augmentan la periclitaziun èn ils suandants: possess d'armas, consum d'alcohol e da drogas, smanatschas, smanatschas da far suicidi, schigliusia malsauna e la mentalitad d'avair possess. Sa deliberar dals maltractaments è difficil e dovra savens bler temp. En mintga cas duessas Vos dumandar agid d'ordaifer e stabilir ina rait da sustegn.

Impressum:

Concept, text, redacziun: Susanna Mazzetta, Bettina Joos

Accompagnament professional: Maisa radunda dal project grischun d'intervenziun cunter violenza a chasa, gruppa da lavur per la brochura

3. ediziun repassada 2011.

En cooperaziun cun la polizia chantunala dal Grischun.

Project grischun d'intervenziun cunter violenza a chasa
Loestrasse 37, 7000 Cuir

N'As lavai betg e na prendai er betg ina duscha, avant che la media u il medi ha fatg ina controlla eventualmain necessaria. Fastizs, er sch'els èn mo pitschnins, gidan a cumprovar la culpa da la delinquenta u dal delinquent.

En cas da dumondas per mesiras per proteger la lètg e per mesiras da protecziun da dretg civil contactai per plaschair la

dretgira

districtuala	Alvra, Casti	tel. 081 681 22 36
da Voss lieu	Bernina, Puschlav	tel. 081 834 60 42
da domicil:	Valragn, Tusaun	tel. 081 650 07 30
	Plaun, Domat	tel. 081 633 12 54
	En, Sent	tel. 081 864 93 33
	Landquart, Landquart	tel. 081 300 00 60
	Malögia, Samedan	tel. 081 852 18 17
	Moesa, Roveredo	tel. 091 827 33 66
	Plessur, Cuira	tel. 081 254 46 60
	Partenz/Tavau, Claustra	tel. 081 420 27 00
	Surselva, Glion	tel. 081 920 00 40

Umens e dunnas ch'èn violents u che smanatschan cun violenza pon sa drizzar al post da cussegliaziun per persunas violentas. Quest post elavura ensemen cun els furmas da schliar conflicts senza violenza.

Post da cussegliaziun per persunas violentas tel. 079 544 38 63
Gäuggelistrasse 16 / Brunnenhof, 7000 Cuira
www.gewaltberatungsstelle.gr.ch

Sche problems da dependenza (p.ex. alcohol) stattan en il center u sche Vus duvrais ulteriur sustegn, contactai per plaschair il

Servetsch social regiunal da Vossa regiun .....
Las abitantas ed ils abitants da la citad da Cuira, dals circuls da Trin, Razén, Churwalden e Scanvetg pon sa drizzar al servetsch social per dumondas da dependenza, Loestrasse 37, 7000 Cuira tel. 081 257 26 91

Vus pudais er contactar ils servetschs socials regiunals, sche Vus survegnis difficultads finanzialas tras la separaziun.

Sche juvenils èn violents en la famiglia

Servetsch psichiatric per uffants e juvenils dal Grischun (SPUG), www.kjp-gr.ch tel. 081 252 90 23

Il maun offert, www.143.ch tel. 143

Infurmaziuns davart gruppas d'agid a sazez:

Post da contact per gruppas d'agid a sazez tel. 081 353 65 15
mardi e mesemna, da las 9.00 fin las 11.00
www.teamselfsthilfe.ch

Project grischun d'intervenziun cunter violenza a chasa In project dal post da stab per l'egualitad da las schanzas dal chantun Grischun

CARTA PER CAS D'URGENZA

En cas da violenza en la lètg, en il partenadi ed en la famiglia

N'As sentis Vos betg segira en Vossa relaziun?
As sentis Vos smanatschada u essas Vos suttamessa a violenza?

La violenza a chasa n'è betg in problem privat!
I dat agid e sustegn.

Per cas d'urgenza e per l'agid al lieu: Clom d'agid da la polizia 117

Qua As pudais Vos laschar infurmar, gidar e cussegljar:

Post da cussegliazion per l'agid a
victimas dal chantun Grischun tel. 081 257 31 50
Loestrasse 37, 7000 Cuir
cuntanschibel per telefon durant 24 uras
www.gr.ch

Sche uffants èn pertutgads directamain da la violenza:

Ospital chantunal, clinica d'uffants tel. 081 256 64 20

Post specialisà per la protecziun da l'uffant tel. 081 257 31 50
Loestrasse 37, 7000 Cuir
cuntanschibel per telefon durant 24 uras
www.gr.ch

Agid al telefon per uffants e per giuvenils tel. 147
www.147.ch

Sche Vos duvrais protecziun, agid e cussegliazion:

Chasa per dunnas dal Grischun tel. 081 252 38 02
cuntanschibla durant 24 uras
www.frauenhaus-graubuenden.ch

Sche Vos essas stada suttamessa a violenza fisica,
duessas Vos far diever d'agid medicinal e
dumandar in attest da la media u dal medi. Gai tar Vossa media
u tar Voss medi da chasa

En cas d'urgenza: Clom d'agid sanitar tel. ....
tel. 144

Sche Vos essas stada suttamessa a violenza sexuala,
pudais Vos contactar, il meglier immediatamain suenter la violenza
(da tuttas uras), il servetsch d'urgenza da

l'ospital da dunnas Fontana (dunnas) tel. 081 254 81 11
u da l'ospital chantunal (umens).

tel. 081 256 61 11

Là survegnis Vos agid medicinal e sustegn. Blessuras pon vegnir tractadas e
malsognas prevegnidas. I po vegnir fatga in'analisa da la medischna legala
che è impurtanta per in'eventuala procedura penala posteriura.